

**Ávarp
forseta Íslands
Ólafs Ragnars Grímssonar
á Ísafirði
í opinberri heimsókn til Vestfjarða**

Góðir samkomugestir

Að sækja heim Ísafjörð og ferðast um sýslurnar báðar, vestri og nyrðri, er ætíð í huga mér tengt heimi minninga sem eru mér kærari en flest annað. Á heimaslóðum hér vestra hlaut é dýrmætt veganesti og kynntist mannlífi og sögu sem hafa orðið mér uppsprettur lærdóms og leiðsagnar.

Vestfirskar sjávarbyggðir eru heimur í hnotskurn. Hljómkviður lífsins eru hér sterkar og rismiklar jafnt í gleði sem sorgum. Baráttan við vetur konung og úfinn sæ hefur oft reynst dýrkeypt, og skilið eftir sár sem seint gróa. Samt hafa náttúruöflin hér vestra agað okkur og gert Vestfirðinga að þrautseigum stofni.

Strax á landnámstíð urðu á fjörðum vestra til hetjusagnir sem ætíð munu lifa í minni Íslendinga. Dulúð fjallanna og örlagadans veðurfarsins voru frjór jarðvegur fyrir orðstír galdramanna og kjarnakvenna. Fjarlægð Vestfjarðakjálkans frá öðrum landshlutum sveipaði byggðirnar ljóma í ætt við ævintýri og kynjasögur.

Þegar þjóðin vaknaði til vitundar um rétt sinn og hóf baráttu fyrir sjálfstæði voru margir fremstu leiðtogar þess tíma mótaðir af vestfirskum lífsháttum. Á Hrafnseyri við Arnarfjörð nam Jón Sigurðsson tungutak bænda og sjósóknara, fékk tilfinningu fyrir tign fjallanna og öðlaðist lotningu gagnvart sögu forfeðranna. Allt varð það honum efniviður í rökfærslu og málflutning til stuðnings sjálfstæðiskröfum Íslendinga. Á Ísafirði sátu svo síðar Skúli Thoroddsen og Hannes Hafstein, sýslumenn báðir, umsvifamiklir á vettvangi baráttunnar um nýja stjórnarskrá og heimastjórn. Hér vestra hlutu þeir þá eldskírn sem gerði þá að foringjum meginfylkinga.

Það væri hægt að rekja lengi kvölds þjóðmálasögu Ísfirðinga. Nefna til frásagnar úrval karla og kvenna sem markað hafa djúp spor í sögu

Íslendinga á umbrotaskeiði tuttugustu aldar: Vilmund Jónsson, brautryðjanda í heilbrigðismálum og þingskörung, einn mesti mælskusnilling sinnar tíðar. Eftirmann hans Kjartan lækni Jóhannsson, ljúflinginn sem stóð þó fremstur í orrahríð ísfirskra stjórn mála þegar glíman var sem hörðust. Hannibal, Hagalín og Finn sem skópu ásamt öðrum goðsögnina um bæinn rauða. Af öðrum væng: Auði Auðuns, fyrstu konuna í ráðherrastól á Íslandi, sem hlaut sitt veganesti hér vestra og svo auðvitað Sigurð Bjarnason frá Vigur sem enn er fljótur til frásagnar þegar við tökum tal um fyrri tíð.

Ég ólst í foreldrahúsum upp við þá siðvenju að lítt var gerður greinamunur á Ísafirði nútíðar og fortíðar, fólk og frásagnir runnu saman í eina veröld, sem fylgt hefur mér alla ævi sem hvatning, áminning og skemmtan. Á þeim sviðsfjöllum ganga þeir enn til leiks skóarinn og skraddarinn, rakarinn og rækjuforstjórinn, kaupmaðurinn og kennarinn, skáldið og skattstjórinn. Hvað var satt og hvað var skreytt í þeirri litríku mannlífssýningu, hvað var goðsögn og hvað veruleiki er löngu hætt að skipta sköpum. Við þökkum einfaldlega forsjóninni fyrir þá veislu sem hún hefur gert okkur úr sögu Ísafjarðar og sýslanna beggja.

Vissulega hafa skeið framfara og erfiðleika skipst á hér vestra líkt og í flestum byggðum Íslands. Og um þessar mundir kunna ýmsir að óttast þá tíð sem í hönd fer, efast um möguleika Vestfjarða í samkeppni við aðdráttarafl, umsvik og fjölbreytni höfuðborgarsvæðisins. Þótt slíkar vangaveltur séu skiljanlegar þá eru þáttaskilin í þróun nútíðar og mótun framtíðarinnar af öðru tagi.

Ný tækni í samgöngum, fjarskiptum og hugbúnaði hefur fært Vestfirði nær markaðssvæðum heimsviðskiptanna en nokkru sinni fyrir. Möguleikar framtíðarinnar felast fyrst og fremst í beinum og milliliðalausum tengslum við fyrirtæki og einstaklinga hvar sem er í veröldinni.

Togstreitan milli landsbyggðar og höfuðborgarsvæðis sem einkennt hefur umræðu og ákvarðanir á vettvangi þjóðmála um marga áratugi er að daga uppi í umbroti breytinga sem umskapa heiminn allan. Sú samkeppni sem úrslitum ræður er ekki lengur á milli Reykjavíkur og annarra landshluta heldur Íslands alls annars vegar og umheimsins hins vegar. Það er sú glíma sem umfram annað mun ráða því hvort unga fólkið kys áfram að eiga Ísland að heimkynnum. Í krafti þeirrar boðskiptatækni sem færir heimsmarkaðinn beint til hvers og eins geta Vestfirðir, Norðurland eða Austfirðir vissulega skarað framúr. Reykjavíkursvæðið er ekki lengur nauðsynlegur áfangastaður heldur byggðarlag á sama báti og öll hin.

Íslenska menntanetið var þróað í hugbúnaðarsmiðju á Kópaskeri. Dalvík er nú heimabyggð heimsfyrirtækis. Forskotið í hátækni

mjölframleiðslunnar er á Austfjörðum. Þannig mætti rekja hvert dæmið á fætur öðru. Þau sýna að um allt land eru byggðirnar að tengjast beint við það markaðskerfi veraldarinnar sem umskapar í sífellu efnahagslíf heimsins.

Þessi nýi veruleiki krefst ferskrar hugsunar, nýrrar nálgunar að gömlum vandamálum. Umræðan um byggðavanda Íslendinga þarf að vissu leyti að færast á byrjunarreit. Hún þarf að eignast nýtt upphaf þar sem tækifæri hugbúnaðartækninnar og boðskiptabrautir heimsviðskiptanna eru forsendur breyttra stefnu og nýrra aðferða. Hún þarf að taka mið af þeirri staðreynd að dýrmætasta auðlindin felst í fólkinu sjálfu – hæfni, menntun og áræði sérhvers einstaklings. Mannauðurinn mun ráða úrslitum í samkeppni byggða og þjóðlanda á nýrri öld.

Þessar áherslur um beina tengingu Vestfjarða við markaðskerfi veraldarinnar kunna að virðast framandi í ljósi þeirrar umræðu sem einkennt hefur nýliðin ár. Þá er okkur hollt að leita að fordæmum. Til eru heimildir sem sýna að jafnvel fyrr á öldum voru Vestfirðir frammar öðrum byggðum í samskiptum við umheiminn.

Nýlega birtist í Lesbók Morgunblaðsins athyglisverð grein og var heiti hennar „Við þjóðbraut heimsins“. Þar var lýst að á fyrri tíð hefði Vestfirðingum verið auðveldara að komast til Englands eða Hollands en suður í Skálholt. Segir svo í greininni:

„Menningarstraumar og hugmyndir bárust því fyrr og jafnara til Vestfjarða en annarra landshluta. Hér var ekki einungis um að ræða tískuvarning og hégóma, heldur einnig rit um guðfræði, vísindi og heimspeki. Alþjóðlegir menningarstraumar hittu því þennan veðurbarða útkjálka Íslands í langtum ríkari mæli en þau svæði í Evrópu, sem ekki lágu að sjó eða skipgengum ám“.

Til viðbótar þessari frásögn sagnfræðingsins má á það benda að í upphafi sjálfstæðisbaráttu íslendinga á síðustu öld reyndist Ásgeirsverslun á Ísafirði öflugur bakhjarl Jóns Sigurðssonar. Sú verslun annaðist sjálf allan innflutning og útflutning. Hún var miðstöð veraldarviðskipta Vestfirðinga á þeirri tíð.

Og á æskuárum mínum á Þingeyri hönnuðu karlarnir í smiðjunni, afi minn og nafni Ólafur Ragnar og félagar hans, vélar og tæki sem síðan voru seld víða um lönd. Jafnvel alla leið til Singapore barst hróður hins vestfirska hugvits.

Saga Vestfjarða er því ekki saga einangraðs útkjálka. Þvert á móti eru dæmin mörg um mestan árangur þegar brautin var bein og

hindrunarlaus í samskiptum við umheiminn. Hugvitið og hæfni mannfólksins voru það afl sem úrslitum réð.

Senn höldum við á vit nýrrar aldar. Tími nýrra tækifæra er framunda. Eðli og umfang þeirra breytinga skapar Vestfjörðum og öðrum byggðum Íslands nýjar leiðir til sóknar.

Saga Ísafjarðar, sóknjarft mannlíf í vestfirskum byggðum á fyrri tíð, ætti að efla áræði okkar til að nýta tækifæri nýrrar aldar, að laga hugsun okkar og aðferðir að möguleikum nýrrar heimsmyndar.

Um leið og við hjónin þökkum glæsilegar móttökur, hlýhug og vinsemd sem sett hafa svip á þessa daga óskum við ykkur og Vestfirðingum öllum heilla um alla framtíð.